

Perustuslakivaliokunta

PeV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta (HE 7/2024 vp)

Esityksessä ehdotetaan, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat.

Valmisteltu esitys on osa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman toimeenpanoa. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallituksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen. Hallitusohjelmassa on sovittu useista alkoholikauppaa koskevista markkinoiden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen liittyvistä lainsäädäntömuutoksista.

Ehdotetut muutokset

Alkoholilain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu alkoholijuomien vähittäismyyntilupa koskee nykyisin kaikkia enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Pykälään lisättäisiin, että vähittäismyyntilupa koskisi myös 5,5 - 8,0 tilavuusprosenttia sisältäviä käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia.

Lain 26 §:ssä säädetään alkoholiyhtiölle myönnettävästä vähittäismyyntiluvasta. Edellä mainittu lisäys otettaisiin huomioon tässä pykälässä viittaamalla lain 17 §:n 1 momenttiin.

Nykytila

Alkoholilain tavoitteena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi.

Alkoholilain 6 §:n 2 momentissa ja 26 §:ssä säädetään nykyisin Alkon alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevasta yksinoikeudesta, jonka yhdeksi poikkeukseksi on lain 17 §:ssä säädetty elinkeinonharjoittajille mahdollisuus luvanvaraisesti myydä miedompia alkoholijuomia kuluttajille. Vuonna 2018 voimaan tulleen uudistuksen merkittävin muutos koski Alkon vähittäismyyntin yksinoikeuden kaventamista.

Ehdotetun muutoksen mukaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat. Hallitusohjelmassa on tehty poliittinen linjaus, että aiempaa vahvempia 5,6–8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia saataisiin jatkossa myydä luvanvaraisesti vain, jos ne on valmistettu käymisteitse. Alkoholin saatavuuden lisääminen koskisi siten vain olutta, siideriä, viiniä sekä muita käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia.

Vaikka on tiedossa, että alkoholijuoman valmistustavalla ei varsinaisesti ole merkitystä siihen, millaisia haittoja alkoholi aiheuttaa yksilötasolla tai väestötasolla, tämän linjauksen tavoitteena on suojella haavoittuvia väestöryhmiä – erityisesti nuoria - alkoholinkäytön haittavaikutuksilta. Suomalaispoikien suosituin alkoholijuoma on olut, kun taas tyttöjen suosikkeja ovat long drink -juomat, siideri ja väkevät juomat.¹

Ehdotetun muutoksen suhde perustuslakiin

Alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevissa alkoholilain säännöksissä rajoitetaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä säätämällä muun muassa vähittäismyyntiin luvanvaraisuudesta ja alkoholiyhtiön yksinoikeudesta tiettyjen alkoholijuomien vähittäismyyntiin. Rajoitukset kytkeytyvät perustuslain 19 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, edistettävä väestön terveyttä.

Rajoituksilla on liittynyt myös perustuslain 19 §:n 3 momentin jälkimmäisessä virkkeessä mainittuun julkisen vallan velvollisuuteen tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Lisäksi ne liittyvät perustuslain 20 §:n vaatimukseen siitä, että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Elinkeinovapaus

Rajoituksia tulee arvioida perustuslain 18 §:n 1 momentin valossa. Säännöksen mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinolla. Elinkeinovapaus sisältyy myös EU:n perusoikeuskirjaan, jonka 16 artiklan mukaan elinkeinovapaus tunnustetaan unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti. Perusoikeuskirjan 15 artiklassa on turvattu oikeus harjoittaa vapaasti valitsemaansa tai hyväksymäänsä ammattia. Perusoikeuskirjan 52 artiklan mukaan siinä tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

Vaikka ehdotuksen arvioidaan jonkin verran lisäävän alkoholin kulutusta ja alkoholin aiheuttamia terveyshaittoja, valtiosääntöoikeudellisesti keskeisimmäksi arviointikohteeksi muodostuu esityksen osalta se, täyttääkö lupajärjestelmä ehdotetun muutoksen jälkeen rajoitusten välttämättömyydelle ja oikeasuhtaisuudelle asetettavat vaatimukset. Nyt kyseessä olevassa lakiehdotuksessa ei ole kyse uudesta elinkeinonharjoittamiseen liittyvästä rajoituksesta, vaan asiallisesti ehdotuksessa on kyse siitä, että osa tällä hetkellä alkoholiyhtiön yksinoikeuteen kuuluvista tuotteista siirrettäisiin vähittäismyyntiin luvanvaraisuuden piiriin. Näin ollen ehdotuksella tosiasiallisesti vähennettäisiin alkoholielinkeinoon liittyvää rajoitussääntelyä.

Yhdenvertaisuus

Lakiehdotus koskettaa myös perustuslain 6 §:ssä säädettyä yhdenvertaisuuteenvertaisuutta. Lähtökohtaisesti perustuslain yhdenvertaisuussäännös koskee vain ihmisiä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun

¹ Raitasalo, K. & Härkönen, J. (2019) Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen - ESPAD-tutkimus 2019. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastoraportti 40.

sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan. Näkökulman merkitys on sitä vähäisempi mitä etäisempi tämä yhteys on.² Nyt ehdotettu muutos koskee lähtökohtaisesti oikeushenkilöitä ja niiden asemaa. Muutoksella voi olla välillisiä vaikutuksia niiden luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan, joiden elinkeinotoiminta perustuu alkoholijuomien valmistukseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antaman lausunnossa³ todetaan, että vaikka alkoholinkäyttö on nuorille haitallista juomalajista riippumatta, alaikäisten tyttöjen long drink -juomien suosiminen ensisijaisena juomalajina antaa aihetta olettaa, että entistä vahvempien long drink -juomien myynnin salliminen päivittäistavara-kaupoissa todennäköisesti lisääisi tyttöjen alkoholinkulutusta. Tätä oletusta tukevat THL:n mukaan aiemmat havainnot edellisen alkoholilain muutoksen vaikutuksista tyttöjen alkoholinkäyttöön. THL:n lausunnossa tuodaan esille, että useissa kansainvälisissä tutkimuksissa juomasekoitusten saatavuuden paranemisen on osoitettu lisäävän nuorten alkoholinkäyttöä, ja esimerkiksi Saksassa ja Australiassa päädyttiin vuosina 2004 ja 2008 korottamaan kyseisten juomien verotusta kulutuksen hillitsemiseksi.⁴

Elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on huomioitava, että muutoin kuin käymisteitse valmistettavat alkoholijuomat eivät olisi samanlaisessa asemassa kuin käymisteitse valmistetut, saman vahvuiset alkoholijuomat olisivat. Tämä asettaa eri tavalla alkoholijuomia valmistavat elinkeinonharjoittajat erilaiseen asemaan. Tätä erilaista kohtelua voidaan kuitenkin pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena toimenä, sillä tarkoituksena on suojata erityisesti lapsia ja nuoria päihteiden käyttöön liittyviltä riskeiltä. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn.⁵ Nyt ehdotettua sääntelyä voidaan näin ollen edellä kuvatuilla perusteilla pitää valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävänä.

Oikeus sosiaaliturvaan

Perustuslain 19.3 §:n mukaisesti julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on lisäksi tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Myös EU:n perusoikeuskirjan 35 artiklan mukaan jokaisella on oikeus saada ehkäisevää terveydenhoitoa ja lääkinnällistä hoitoa kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen mukaisin edellytyksin.

² Kts. esimerkiksi PeVL 11/2012 vp, s. 2.

³ Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen lausunto (THL/4160/4.00.00/2023) 24.8.2023. Alkoholien vähittäismyyntilupien laajentaminen enintään kahdeksanprosenttisiin juomiin. Muistio mahdollisista hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista.

⁴ Gale, M., Muscatello, D.J., Dinh, M. ym. (2015) Alcopops, taxation and harm: a segmented time series analysis of emergency department presentations. BMC Public Health 15, 468. Saatavana verkossa: <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-015-1769-3>; Müller, S., Piontek, D., Pabst, A., Baumeister, S. E. & Kraus, L. (2010) Changes in alcohol consumption and beverage preference among adolescents after the introduction of the alcopops tax in Germany. Addiction, 105(7), 1205–1213. Saatavana verkossa: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1360-0443.2010.02956.x>; Wicki, M., Gmel, G., Kuntsche, E., Rehm, J., & Grichting, E. (2006) Is alcopop consumption in Switzerland associated with riskier drinking patterns and more alcohol-related problems? Addiction, 101(4), 522–533. Saatavana verkossa: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1360-0443.2006.01368.x>.

⁵ ks. esim. PeVL 2/2011 vp, s. 2/II, PeVL 64/2010 vp, s. 2

Nyt ehdotetusta muutoksesta saattaa aiheutua tiettyjä haitallisia vaikutuksia ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille.

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 60/1991) 3 artiklan mukaan muun muassa lainsäädäntötoiminnassa on otettava huomioon lapsen etu niissä asioissa, jotka koskevat lapsia. EU:n perusoikeuskirjan 24 artiklassa säädetyn mukaisesti lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon. Saman artiklan mukaisesti kaikissa lasta koskevissa viranomaisten tai yksityisten laitosten toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Nyt ehdotetulla muutoksella helpotettaisiin entistä vahvempien alkoholijuomien saatavuutta, millä voi olla vaikutuksia päihdeongelmista kärsivien sekä myös alkoholin riskikäyttäjien alkoholinkulutukseen. Lapsiperheissä, joissa toisella tai molemmalla vanhemmalla on alkoholiongelma tai alkoholin riskikäyttöä, voi lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu nyt ehdotetun muutoksen johdosta entisestään heikentyä. Edellä kuvatut vaikutukset ovat todennäköisesti yhteiskuntatasolla melko vähäisiä, mutta voivat olla joidenkin yksilöiden tai yksilöjoukon tasolla merkittäviä.

Nyt ehdotetusta muutoksesta voi siis aiheutua joitakin haitallisia vaikutuksia sekä ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin yleisesti että lasten ja nuorten hyvinvointiin ja yksilölliseen kasvuun. Samalla ehdotuksella kuitenkin mahdollistettaisiin nykyistä vähemmin rajoituksin alkoholielinkeinonharjoittajien elinkeinotoimintaa. Lakiehdotukseen liittyvien mahdollisten haitallisten terveysvaikutusten osalta hallitus on kuitenkin toteuttamassa useita muita terveyden edistämistä ja lasten ja nuorten hyvinvointia tukevia toimia. Hallitus aikoo esimerkiksi toteuttaa sosiaali- ja terveyspalveluissa uudistuksia, joilla hyvinvointialueet pystyvät tehokkaammin varautumaan tulevaisuuden haasteisiin. Palveluiden rakennetta aiotaan uudistaa toimimaan portaittain ja tavoitteena on painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä. Oikea-aikainen hoitoon ja palveluihin pääsy aiotaan hallituksen toimin pyrkiä varmistamaan ja palveluihin syntyneitä jonoja purkamaan.

Hallitus on lisäksi sitoutunut edistämään muun muassa mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta. Edellä mainituissa palveluissa kiinnitetään erityistä huomiota ehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön lasten ja nuorten toiminnassa. Hallitusohjelman mukaisesti myös päihdetyötä kehitetään muun muassa huomioimalla ja turvaamalla asiakkaiden tarpeita vastaavat erilaiset vaihtoehdot päihdehoitomalleihin. Näillä ja muilla hallitusohjelman sosiaali- ja terveydenhuoltoa, lasten ja nuorten palveluja ja erityisesti päihde- ja mielenterveystyön uudistuksilla edistetään terveyttä ja turvataan lasten hyvinvointia ja yksilöllistä kehitystä tilanteessa, jossa samalla mahdollistetaan alkoholielinkeinon nykyistä vapaampi harjoittaminen.

Vastuu ympäristöstä

Perustuslain 20.2 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Nyt ehdotetulla muutoksella voi olla vaikutuksia ympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen, sillä alkoholin käytöllä on tunnetusti vaikutusta myös järjestyshäiriöihin, väkivaltaan sekä koettuun turvattomuuden tunteeseen. Mikäli nyt ehdotetun muutoksen johdosta alkoholin kulutus kasvaisi, kasvaisivat todennäköisesti jonkin verran myös edellä mainitut haitat. Alkoholin käyttö ja erityisesti humalahakuinen juominen lisäävät riskiä sekä syyllistyä väkivaltarikokseen, että joutua sen uhriksi. Alkoholin saatavuuden lisäämiseen liittyvät riskit koskevat erityisesti nuoria kuljettajia, joilla on muita suurempi liikennevahingon riski jo alhaisilla veren alkoholipitoisuuksilla. Nyt ehdotetulla muutoksella voisi siis olla haitallisia vaikutuksia ympäristön terveellisyyteen ja turvallisuuteen, mikäli alkoholin kulutus ehdotetun muutoksen johdosta kasvaisi – mutta kuten vaikutusten arvioinnissa on todettu, muutokset olisivat todennäköisesti vähäisiä ja suhteessa

elinkeinonharjoittamisen oikeutta koskeviin positiivisiin vaikutuksiin voidaan sääntelyä tältä osin pitää valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena.

Julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeuksien toteutuminen

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Nyt ehdotettu alkoholilain muutoksella voi olla haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä toisaalta myös mahdollisten lisääntyneiden alkoholista aiheutuvien sairauksien myötä myös sosiaali- ja terveystalvelujen kuormitukseen ja siten myös sosiaali- ja terveystalvelujen riittävyteen. Toisaalta lakiehdotuksella kevennettäisiin alkoholielinkeinoon liittyviä rajoituksia ja mahdollistettaisiin elinkeinonharjoittamisen oikeudesta nauttiminen näille toiminnanharjoittajille nykyistä sääntelyä paremmin.

Hallitus on sitoutunut toimiin, joilla parannetaan sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuutta, mielenterveystalvelujen saatavuutta ja lasten ja nuorten lyhytpsykoterapiatalvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut myös parantamaan mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon talveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta ja kiinnittämään erityistä huomiota ehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön lasten ja nuorten toiminnassa. Edellä kuvatuilla hallituksen toimilla voidaan edistää sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, lasten ja nuorten hyvinvointia ja yksilöllistä kehitystä ja nyt ehdotetulla muutoksella voidaan samalla mahdollistaa alkoholielinkeinonharjoittaminen nykyistä vähäisemmin rajoituksin.

Nyt ehdotetulla muutos ei ole vastoin alkoholilain tavoitetta ja tarkoitusta. Alkoholilain tavoitteena olisi edelleen alkoholihaittojen vähentäminen. Vaikka alkoholijuomien saatavuuden lisääminen lisäisi alkoholin kulutusta ja alkoholin aiheuttamia terveydellisiä haittoja, lainsäädäntöä on tarkoitus keventää asteittain ja näin poistaa alkoholijuomien valmistukseen ja vähittäismyyntiin liittyviä elinkeinotoiminnan rajoituksia. Nyt ehdotettu muutos ei kuitenkaan poista alkoholiyhtiön yksinoikeutta yli 8 prosenttisten alkoholijuomien vähittäismyyntiin. Ehdotuksella ei myöskään poistettaisi alkoholin vähittäismyynti- ja anniskelulupajärjestelmää tai valvontasääntelyä ja siten ehdotettu muutos on edelleen alkoholilain tavoitteen ja tarkoituksen näkökulmasta hyväksyttävä.

Tavaroiden vapaa liikkuvuus

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 37 artiklan 1 kohdan 2 mukaan ”Jäsenvaltiot mukauttavat kaupallisia valtion monopolejaan niin, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia.” Komission ilmoituksen mukaan nyt kyseessä olevien vähittäismyyntilupien piiriin kuuluvien alkoholijuomien myyntijärjestelmä ei kuulu yhdenmukaistettujen EU:n sääntöjen soveltamisalaan, minkä vuoksi sitä olisi arvioitava SEUT-sopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien 34–36 artiklan perusteella.

SEUT 34 artiklan mukaan jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä. SEUT 36 artiklan mukaan 34 artikla ei kuitenkaan estä sellaista tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyn rajoittamiseen.

Nyt ehdotettavalla muutoksella itse asiassa supistetaan kansallisen monopolin soveltamisraja voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden. Voimassa olevan alkoholilain mukaan vähittäismyyntissä on mahdollista

myydä enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia ja tämän prosenttirajan ylittävät alkoholijuomat kuuluvat alkoholiyhtiön yksinoikeusjärjestelmän piiriin. Näin ollen muutoksella pyritään osaltaan laajentamaan alkoholijuomien vapaata liikkuvuutta ja vähentämään alkoholijuomien tuontiin liittyviä rajoituksia. Muutoksella kuitenkin vapautettaisiin vähittäismyyntiin vain 5,5-8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat, mikä asettaa muulla tavoin valmistetut alkoholijuomat suhteessa erilaiseen asemaan näiden yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolelle ehdotettavien käymisteitse valmistettujen juomien kanssa.

Esityksen vaikutukset alkoholijuomien tuottajien väliseen kilpailuun voidaan olettaa olevan vähäisiä, mutta luonteeltaan pääosin kilpailua edistäviä. Suurempi 5,6-8,0 prosenttisten käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien kotimainen markkina voi houkutella alalle joitain uusia kotimaisia ja ulkomaisia toimijoita ja näin lisätä kilpailua.

Vaikutusten arvioinnissa on tuotu esille, että vaikka alkoholinkäyttö on nuorille haitallista juomalajista riippumatta, alaikäisten tyttöjen long drink -juomien suosiminen ensisijaisena juomalajina antaa aiheutta olettaa, että entistä vahvempien long drink -juomien myynnin salliminen päivittäistavara-kaupoissa todennäköisesti lisäisi tyttöjen alkoholinkulutusta. Tätä oletusta tukevat havainnot vuonna 2018 voimaan tulleen alkoholilain vaikutuksista. Kaiken kaikkiaan suomalaisnuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt lähes yhtäjaksoisesti vuosituhannen vaihteesta asti, mutta kehitys pysähtyi vuosien 2017 ja 2019 välillä, ja nuorten kerralla juomat alkoholimäärät lisääntyivät erityisesti tytöillä lakimuutoksen jälkeen. Alkoholilakimuutoksen on todettu lisänneen erityisesti tyttöjen juomasekoitusten kulutusta (Lintonen ym. 2020).

Australiassa asetettiin vuonna 2008 erityinen vero juomasekoituksille, jolla pyrittiin vähentämään nuorten alkoholinkäyttöön liittyviä haittoja. Tämän seurauksena etenkin nuorten naisten alkoholin käytöstä johtuvat poliklinikkakäynnit vähenivät selvästi (Gale ym. 2015). Tältä osin voidaan arvioida, että valmistustaparajoituksella voitaisiin saavuttaa rajoituksen taustalla vaikuttava tavoite, eli nuorten ja erityisesti tyttöjen alkoholista aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja ehdotus olisi siten oikeasuhtainen ja hyväksyttävä SEUT 36 artiklan nojalla.

Muulla tavoin kuin käymisteitse valmistetut 5,6-8,0 prosenttiset juomasekoitukset ovat nykyisin Alkon valikoimassa pääosin kotimainen tuoteryhmä. Alkossa vuonna 2023 myytyjen juomasekoitusten kotimaisuusaste oli noin 92 %. Esityksessä myynniltään vapautettavat tuoteryhmät ovat taas nykyisin Alkon valikoimassa pääosin tuontituotteita. Oluissa hieman yli puolet Alkossa myydyistä oluista oli ulkomaisia ja viineissä tuontituotteiden osuus myynnistä on tätäkin suurempi. Lakiesityksen myötä kyseisten tuoteryhmien kotimaisuusasteet tuskin muuttuisivat merkittävästi esimerkiksi päivittäistavara-kaupoissa. Tämän vuoksi valmistustaparajoituksen ei nähdä suosivan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella. Tislattua alkoholia sisältävien juomasekoitusten osalta lainsäädäntö ei muuttuisi nykyisestä oikeustilasta ja nykyinen sääntely kohtelee kotimaisia ja ulkomaalaisia toimijoita samalla tavalla – eli juomasekoitusten myynti tapahtuisi myös jatkossa alkoholiyhtiön yksinoikeusjärjestelmän piirissä, jossa sekä kotimaisia että muiden EU-jäsenvaltioiden toimijoita kohdellaan yhdenvertaisella tavalla alkoholilain 25 §:n nojalla.